Πηδώντας Ταράτσες μέσα σε Σταυρόνημα: Η Στρατιωτική Διαχείριση της Μητροπολιτικής Ζωής

Σπύρος Τζουανόπουλος

Ο Σπύρος Τζουανόπουλος είναι δικηγόρος και ανεξάρτητος ερευνητής. Το ερευνητικό του ενδιαφέρον εστιάζεται σε ζητήματα φιλοσοφίας δικαίου, ποινικής καταστολής και σύγχρονων μορφών αστικότητας. Συμμετέχει στην Πρωτοβουλία Νομικών για την Ελευθερία.

Στο σπουδαίο του έργο *Cities under Siege*, ο Stephen Graham παραθέτει μια εικόνα-διαφήμιση για υπέρυθρους αισθητήρες ελικοπτέρων [1]. Το σχόλιο της διαφήμισης συνοδεύει την εικόνα ενός κράματος ελικοπτέρου (από τη μια πλευρά στρατιωτικό με ρουκέτες – από την άλλη αστυνομικό με υπέρυθρες κάμερες) και έχει ως εξής: *Από τη Βαγδάτη μέχρι το Μπατόν Ρουζ-σας καλύπτουμε.* Το κοινό σημείο των δύο τόπων είναι ότι ο ουρανός τους φιλοξενεί ελικόπτερα των Η.Π.Α., είτε Στρατού είτε Αστυνομίας. Η εικόνα αποτυπώνει τέλεια το πνεύμα της εποχής μας που σηματοδοτεί μεταξύ άλλων την άρση της διάκρισης στρατού και αστυνομίας, εσωτερικού και εξωτερικού, μάχιμου και άμαχου.

Όπως εύστοχα σχολιάζει ο συγγραφέας, οι τρομοκρατικές επιθέσεις σε μητροπόλεις της Δύσης (Νέα Υόρκη, Μαδρίτη, Λονδίνο, κ.λπ.) και οι στρατιωτικές επιχειρήσεις-επιθέσεις σε πόλεις της Ανατολής όπως η Βαγδάτη, Γάζα, Βηρυτό, κ.λπ. καταδεικνύουν αφενός ότι *«ο ασύμμετρος πόλεμος είναι όχημα πολιτικής βίας που διαπερνά διεθνικούς χώρους. Περαιτέρω, ο σύγχρονος πόλεμος λαμβάνει χώρα σε σούπερ μάρκετ, συγκροτήματα με ουρανοξύστες, υπόγειες σήραγγες και γειτονιές. Συνεπώς, για πρώτη φορά από τον Μεσαίωνα, οι τοπικές γεωγραφίες των πόλεων και τα συστήματα που τις διασυνδέουν έχουν αρχίσει να κυριαρχούν τη συζήτηση που αφορά τη γεωπολιτική, τον πόλεμο και την ασφάλεια»*.

Ο Μισέλ Φουκώ κατέγραψε στα μέσα της δεκαετίας του ’70 την τάση των ανεπτυγμένων δυτικών κρατών, που διενεργούσαν στρατιωτικές επεμβάσεις ή και κατείχαν εδάφη, να εισάγουν αποικιοκρατικές τεχνολογίες από τις αποικιοκρατούμενες περιοχές στο εσωτερικό τους. Ο στοχαστής ονομάτισε την τάση αυτή ως «φαινόμενο boomerang»:

«*Ενώ η αποικιοποίηση, με τις τεχνικές της και τα πολιτικονομικά της όπλα, προφανώς μετέφερε ευρωπαϊκά μοντέλα σε άλλες ηπείρους, είχε επίσης ένα σημαντικό αποτέλεσμα boomerang στους μηχανισμούς εξουσίας της Δύσης.* ***Μια ολόκληρη σειρά αποικιακών μοντέλων επέστρεψαν στη Δύση****, και το*

αποτέλεσμα ήταν πως η τελευταία θα μπορούσε να εφαρμόζει κάτι που προσιδιάζει σε αποικιοποίηση, ή σε μια εσωτερική αποικιοκρατία, στον εαυτό της». [2]

Το φαινόμενο αυτό, η διαπλοκή δηλαδή τεχνικών, τεχνολογιών και αφηγήσεων που χρησιμοποιούνται από τα κράτη της «ανεπτυγμένης Δύσης» στα θέατρα των πολέμων και «επιστρέφουν» στις κατεχόμενες-εμπόλεμες πόλεις με την πορεία των χρόνων έχει ενταθεί και εκτυλίσσεται σε μια περίοδο που οι πόλεις εξαπλώνονται ταχύτατα και, ολοένα και περισσότερο, η ζωή βιώνεται μέσα σε περιβάλλον μητροπολιτικό.

Ο Δεκέμβρης του 2008 ανέδειξε τη χρήση του αστικού πεδίου σαν πολιτικό όπλο και ανάγκασε την εξουσία να αναζητήσει νέες μεθόδους για να ανακτήσει τον έλεγχο επί του εδάφους και επί των υποκειμένων.

Από τον Ιανουάριο του 2009 μέχρι και σήμερα, το ελληνικό κράτος έχει εισαγάγει νέες αστυ-νομικές τεχνολογίες, νέες τεχνικές διαχείρισης της πόλης και των εξεγερτικών γεγονότων. Οι μετασχηματισμοί που θα περιγραφούν παρακάτω δεν αποτελούν ελληνική ιδιαιτερότητα: αποτελούν μάλλον προσαρμογή αυτής στους διεθνείς αντίστοιχους. Η ταχύτητα εκτύλιξης των μετασχηματισμών, η επίκληση της έκτακτης ανάγκης και των *ασύμμετρων απειλών* για τη στρατιωτικοποίηση της αστυνόμευσης και τη διεύρυνση του Πανοπτικού και η αθόρυβη υλοποίησή τους ανεξαρτήτως κοινοβουλευτικού προσήμου ή κυβέρνησης, επίσης δεν αποτελεί κάτι το πρωτότυπο. Το μόνο ίσως που θα δώσει μια σουρεαλιστική νότα είναι ότι η ελληνική επικράτεια αποτελεί ταυτόχρονα *μητροπολιτικό πεδίο της Δύσης*, αλλά και *αποικιακό πεδίο μαχών της.*

Από την αρχή πρέπει να γίνει κατανοητό πως η τάση της στρατιωτικοποίησης της μητροπολιτικής ζωής δεν αφορά μόνο τεχνολογία και μιλιταριστικά gadgets. Ασφαλώς, με τη λήξη ενός πολέμου, τόνοι στρατιωτικού υλικού γίνονται «μεταχειρισμένα» προϊόντα προς πώληση, και η στρατιωτική βιομηχανία στοχεύει με το μάρκετινγκ της σε σώματα ασφαλείας ως υποψήφιους αγοραστές

επαναξιοποιώντας το υλικό αυτό. Ένα εργαλείο όμως ξεκομμένο από το σύστημά του είναι παντελώς άχρηστο, ένα ρετρό αντικείμενο. Με τα λόγια του Καστοριάδη, *«Το τεχνικό γεγονός δεν είναι δυνατόν να περισταλεί στο τεχνικό αντικείμενο. Το τεχνικό αντικείμενο δεν είναι τίποτα ως τεχνικό αντικείμενο έξω από το τεχνικό σύνολο στο οποίο ανήκει. Αλλά και το ίδιο το τεχνικό σύνολο δεν έχει νόημα έξω από το οικονομικό ή κοινωνικό σύνολο. Είναι η γαλέρα αυτή που καθορίζει τη δουλεία, ή η δουλεία αυτό που καθιστά δυνατή τη γαλέρα»*. [3]

Τα εργαλεία αυτά δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στις μητροπόλεις αν η χρήση τους δεν συνοδευόταν από κατάλληλες αφηγήσεις, θεσμίσεις και νομιμοποιητική προπαγάνδα. Αυτό που συμβαίνει στο εσωτερικό των δυτικών μητροπόλεων δεν είναι λοιπόν μια απλή τεχνική αναβάθμιση της καταστολής ή η όξυνσή της, αλλά κάτι βαθύτερο: πρόκειται για την αλλαγή του τρόπου ελέγχου των απείθαρχων υποκειμένων στο μητροπολιτικό πεδίο, με την εισαγωγή ενός ολόκληρου πλέγματος οργάνωσης, τεχνικών, αντιλήψεων και γλώσσας από τα αποικιακά πεδία μαχών στις καρδιές των μητροπόλεων.

Η Αθήνα ως πεδίο μάχης

«Τι διαφορά έχει ο θεός Δίας από την ομάδα ΔΙΑΣ;
Ο θεός Δίας μένει στον Όλυμπο, η ομάδα ΔΙΑΣ στα Έβερεστ»
Παροιμία της Πατησίων

Τα μέσα της δεκαετίας του ’80 βρίσκουν την αστυνομία να διαρρηγνύει τη σχέση της με τον στρατό. Η ανέγερση της ΓΑΔΑ, η απόκτηση ειδικού εξοπλισμού κάθε λογής (μοτοσυκλέτες, εκπαιδευμένα σκυλιά, πυροτεχνουργικά, πληροφοριακή αναβάθμιση των Η/Υ, κ.λπ.) και η ίδρυση εργαστηρίων και εξειδικευμένων κεντρικών υπηρεσιών (Δίωξη Ναρκωτικών, Κρατική, Εγκληματολογικό, κ.λπ.) σηματοδότησαν το πέρασμα από την εποχή του «δρόμου» στην εποχή της επιστημονικής-τεχνικής αντιμετώπισης του εγκλήματος. [4]

Στις αρχές της νέας χιλιετίας, η ελληνική αστυνομία προσπάθησε

να ανταποκριθεί στην αλλαγή του χάρτη της πόλης και στη «νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας» με πυλώνες την «καταπολέμηση» της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος και της παράνομης μετανάστευσης. Κατά καιρούς, ιδρύονταν ειδικά σώματα για συγκεκριμένα πεδία του μητροπολιτικού (όπως η ομάδα Ζήτα και η βραχύβια ομάδα Σίγμα για τους «κοντράκηδες»), αλλά παρά το ότι υπήρχαν τμήματά της που προσιδίαζαν σε στρατιωτικές μονάδες (ΕΚΑΜ, ΜΑΤ, Τμήμα Τεθωρακισμένων), η μητρόπολη και ο έλεγχός της δεν είχε ιδωθεί ακόμα σαν στρατιωτικό πεδίο μάχης: Η αστυνομία ήταν, ακόμη, ο υπερασπιστής του νοικοκυριού από τους κλέφτες και της νεολαίας από τα ναρκωτικά. [5]

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες επιτάχυναν την προσαρμογή της ΕΛΑΣ στις διεθνείς απαιτήσεις της «**νέας αρχιτεκτονικής ασφάλειας**» που έβαζε στο στόχαστρο το οργανωμένο έγκλημα, την τρομοκρατία και την παράνομη μετανάστευση. Οι ΟΠΚΕ ιδρύθηκαν με υπουργική απόφαση τον Φεβρουάριο του 2001. [6] Αποτελούσαν ομάδες των τεσσάρων, οπλισμένες με υποπολυβόλα και με τζιπάκια και σχεδιάστηκαν να αποτελέσουν τις «ειδικές δυνάμεις» της Ασφάλειας για επιχειρήσεις του ενδιαφέροντός της. Σε ένα άλλο επίπεδο, αυτό της αντιμετώπισης των διαδηλώσεων, τα ΜΑΤ αυξάνονταν σε αριθμό και εξοπλίζονταν ολοένα και περισσότερο, αποτελώντας την κορωνίδα δημόσια έκφραση της κρατικής βίας στη μητρόπολη. Τα ΜΑΤ εξάλλου ήταν το πρώτο σώμα που χρησιμοποίησε χακί διακριτική στολή που απομακρυνόταν από την αστυνομική αισθητική, παραπέμποντας ευθέως σε στρατιωτικό σώμα.

Τα εξεγερτικά γεγονότα του Δεκεμβρίου του 2008 ανέδειξαν τις αδυναμίες μιας αστυνομίας που δεν είχε ακολουθήσει τη μετεξέλιξη της Αθήνας σε μητρόπολη.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η κινητή τηλεφωνία και η μητροπολιτική αντικουλτούρα (γήπεδο, χιπ χοπ, κ.λπ.) είχαν διαμορφώσει ένα νέο μητροπολιτικό πεδίο ευελιξίας, διασποράς, ταχύτητας, πολλών γλωσσών και κωδικών που το κράτος συνολικά δεν ήταν σε θέση να αντιληφθεί και να ακολουθήσει, πολλώ δε μάλλον να ελέγξει και να το αστυ-νομεύσει. Η εξέγερση φανέρωσε μια αστυνομία σε πανικό, με ΜΑΤ εξουθενωμένα να τρέχουν σε όλη

την Ελλάδα, Ζητάδες να πυροβολάνε πανικόβλητοι στον αέρα προσπαθώντας να ελέγξουν πλήθη, ΥΜΕΤ να φυλάνε το –ήδη καμμένο– χριστουγεννιάτικο δέντρο και τα ΕΚΑΜ σε ρόλο ΜΑΤ να φυλάνε τα σκαλιά της Βουλής!

Με την ύφεση των εξεγερτικών γεγονότων, άρχισαν εντατικές συζητήσεις στα ανώτατα αστυνομικά κλιμάκια και την πολιτική ηγεσία για το τι μέλλει γενέσθαι. Πολύ εύστοχα επισημαίνει ο Χρήστος Φιλιππίδης ότι η πολιτική που σχεδιάστηκε μετέπειτα είχε άξονα τη θεωρία και την πρακτική της «αντιεξέγερσης» που στόχο έχει να «(ξανα)κερδίσει τις καρδιές και τα μυαλά του πληθυσμού». [7] Ο τότε Υπαρχηγός της ΕΛΑΣ Γιάννης Ραχωβίτσας συνέλαβε την ιδέα μιας αστυνομικής ομάδας με μοτοσυκλέτες που θα επεμβαίνει ταχύτατα και με επιθετικότητα και ο στρατηγός Γιώργος Σταύρακας ανέλαβε να συγκροτήσει τη μονάδα Δύναμης Ελέγχου Ταχείας Αντίδρασης (ΔΕΛΤΑ).

Με δικά του λόγια, «*Η ΔΕΛΤΑ συγκροτήθηκε με απόφαση της πολιτικής εξουσίας σε μια περίοδο που εκτιμήθηκε από την ίδια ότι υπήρχε μεγάλη αναγκαιότητα. Έχοντας χαθεί ο έλεγχος της δημόσιας τάξης, την περίοδο που ακολούθησε τον Δεκέμβριο του ’08, αποφασίστηκε η δημιουργία μιας μονάδας που θα ενεργούσε αποκλειστικά και μόνο σε καταστάσεις όπου οι υπόλοιπες αστυνομικές δυνάμεις αδυνατούσαν να ανταποκριθούν. […] Σε τέτοιου τύπου ειδικές μονάδες τα κριτήρια επιλογής είναι πάντα ιδιαίτερα. Πρέπει να είναι άνθρωποι που δεν φοβούνται τα σκληρά περιστατικά, που διαθέτουν απόθεμα ενέργειας και ψυχής, που είναι πειθαρχημένοι και με σεβασμό. Ο μέσος όρος ηλικίας της ΔΕΛΤΑ ήταν 28 με 30 έτη, οι περισσότεροι είχαν εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα στο παρελθόν, ήταν δηλαδή “ψημένοι” στη δουλειά κι όχι άγουρα παιδιά από τη σχολή αστυνομίας, κάτοχοι διπλώματος δικύκλου και είχαν περάσει –κατά τη στρατιωτική τους θητεία– από εκπαίδευση των ειδικών δυνάμεων του ελληνικού στρατού*.» [8]

Οι ομάδες ΔΙΑΣ και ΔΕΛΤΑ (κυρίως η δεύτερη) αποτέλεσαν την πρώτη ουσιαστική ενσωμάτωση στρατιωτικού δόγματος στην αστυνομική λογική.

Ειδικότερα, οι Δέλτα εφάρμοσαν τακτικές hit and run, εφορμώντας με δίκυκλα πάνω σε πλήθη βίαια, προκαλώντας τον πανικό και «εξουδετερώνοντάς» τα. Σχεδόν αποκλειστικός χώρος δράσης τους αποτέλεσαν τα Εξάρχεια: εξάλλου, στην ελληνική δημόσια συζήτηση, το άβατο των Εξαρχείων ήταν (είναι) ένα καθεστώς που για πυκνούς συμβολικούς λόγους έπρεπε να σπάσει. Οι ΔΕΛΤΑ εφάρμοζαν ξαφνικές επιθέσεις και είτε προέβαιναν σε άσκηση κατασταλτικής βίας είτε σε μεμονωμένες συλλήψεις και κατόπιν αποσύρονταν.

Η αιφνιδιαστική και με όρους τρομοκρατίας επέμβαση κατά το δοκούν στη γειτονιά των Εξαρχείων έχει ενδιαφέρουσα ομοιότητα με το δόγμα που εφάρμοσε ο ισραηλινός στρατός μετά τη συμφωνία του Όσλο. Στη συμφωνία αυτή, το Ισραήλ συμφώνησε να αποσυρθεί από πόλεις και χωριά των Παλαιστινίων υπό την επιφύλαξη μιας συνθήκης «εξαίρεσης» που κατοχύρωνε το δικαίωμα, υπό τις κατάλληλες συνθήκες τις οποίες θα όριζε μόνο του, την εισβολή στις γειτονιές αυτές για αναζήτηση υπόπτων και τη μεταγωγή αυτών στο Ισραήλ για ανάκριση και κράτηση. Με τα λόγια του διοικητή του IDF, *«αυτό που χρειάζεται δεν είναι η παρουσία μας εκεί, αλλά να μπορούμε να δρούμε εκεί»*. [9]

Τα διακριτικά των σχολείων, που έχουν περάσει κατά τη στρατιωτική τους θητεία καθώς και τα διάφορα σύμβολα στα κράνη των ΔΕΛΤΑ ήταν ενδείξεις μιας μιλιταριστικής ιδεολογίας της ομάδας. Όσον αφορά την «επάνδρωσή» της, διαπιστώνει κανείς ότι αποτελεί μείγμα «ψημένων» στα ήθη της πόλης και ανθρώπων μεγαλωμένων στην ελληνική επαρχία.

Η Debora Cowen, στο έργο της *National Soldiers and the War on Cities*, περιγράφει το πώς οι επαγγελματικοί Hi-tec στρατοί της Δύσης επανδρώνονται, κατά πλειοψηφία, από ανθρώπους επαρχιακών μικρών πόλεων και χωριών της υπαίθρου [10]. Κατά την Cowen, τα άτομα αυτά εμφορούνται από τις εθνικές αφηγήσεις που παραπέμπουν σε μια βουκολική εδαφική αυθεντικότητα και φυλετική καθαρότητα του παρελθόντος που απειλείται από την κοσμοπολιτική, πολυπολιτισμική και διαφυλετική πραγματικότητα των πόλεων.

Ο τοπικιστικός εθνικισμός και τα οικονομικά κίνητρα καθιστούν τους στρατευμένους προνομιακή «πρώτη ύλη» για την κατασκευή στρατιωτών ή στρατιωτικοποιημένων αστυνομικών, που θα δράσουν στο εσωτερικό των πόλεων αντιμετωπίζοντας το αστικό υποκείμενο ως τον «**Άγριο Άλλο**», αναγνωρίζοντας το αστικό πεδίο ως υπαρξιακά ξένο, απειλητικό και επικίνδυνο, εχθρικό. Στο ίδιο έργο, η Cowen παραπέμπει σε πολλά μιλιταριστικά ιστολόγια με λόγο που αναμιγνύουν τον **επαρχιώτικο πατριωτισμό με αναφορές στην πόλη ως τόπο γενικευμένου εκφυλισμού και παρακμής.** Ένα απλό googling στις αντίστοιχες ελληνικές ιστοσελίδες θα

επιβεβαιώσει αβίαστα τα ίδια συμπεράσματα στα καθ΄ ημάς.

Στο ελληνικό παράδειγμα, η αναγνώριση του εχθρού ως «Άλλου» σημαδεύτηκε χαρακτηριστικά από το πέρασμα του Νίκου Δένδια την ίδια περίοδο από το υπουργείο Δημοσίας τάξης. Ο περιβόητος κουκουλονόμος [11] προσδιόρισε την κουκούλα ως το διακριτικό γνώρισμα του υποκειμένου που πρέπει να κατασταλεί: εξάλλου, η κάλυψη του προσώπου επιτρέπει τη συλλογική αμφισβήτηση του μονοπωλίου της πληροφορίας και της βίας από πλευράς κράτους και συνεπώς η καταπολέμησή της είναι κρίσιμη.

Επί ημερών Δένδια, η ελληνική αστυνομία έγινε φορέας βαθιάς μιλιταριστικής μετάλλαξης. Η στρατιωτική ορολογία εισήχθη αποφασιστικά και συστηματικά στο λεξιλόγιο του υπουργείου και του δημόσιου λόγου που εξέφερε. Ο όρος *ανομία* χρησιμοποιείτο συχνά ως αναφορά για περιοχές που το μονοπώλιο της εδαφοκυριαρχίας [12] του κράτους τίθετο υπό έμπρακτη αμφισβήτηση από πρακτικές κατοίκων ή άλλων οργανωμένων υποκειμένων (βλ. Εξάρχεια, Σκουριές, Κερατέα). [13] Οι επιχειρήσεις της Αστυνομίας ονοματίζονταν κατά το ειρωνικό πρότυπο των αντίστοιχων στρατιωτικών επιχειρήσεων που σκοπό έχουν να πλήξουν το «ηθικό του αντιπάλου». Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η άνευ προηγουμένου επιχείρηση «Ξένιος Ζευς» που οδήγησε στα κρατητήρια εκατοντάδες αλλοδαπούς, τοξικοεξαρτημένους και μικροεγκληματίες και εμπέδωσε το στρατιωτικό δόγμα στην πόλη με την επανεισαγωγή των ΟΠΚΕ στις περιπολίες του κέντρου.

Ο υπουργός είχε σειρά επαφών με τις αστυνομικές αρχές της Νέας Υόρκης και τον πρώην δήμαρχο Ρούντολφ Τζουλιάνι [14]. Οι πρώτες ήταν πρωτοπόρες στην στρατιωτικοποίηση της δομής τους με την ίδρυση των SWAT και της αλλαγής της αντίληψης του ελέγχου της μητρόπολης και ο δεύτερος ο εφαρμοστής της κατασταλτικής λογικής του «σπασμένου παράθυρου» και της μηδενικής ανοχής. Σειρά επαφών έγιναν και με αντιπροσώπους της ισραηλινής αμυντικής βιομηχανίας για αντίστοιχα ζητήματα.

Τον Σεπτέμβριο του 2012, η ΕΛΑΣ υιοθέτησε τακτικές

επικοινωνιακής διαχείρισης του ισραηλινού στρατού χρησιμοποιώντας τα ΕΚΑΜ για την εκκένωση των καταλήψεων ΔΕΛΤΑ, Βίλα Αμαλία, Πατησίων 61 και Σκαραμαγκά και Λέλας Καραγιάννη, βιντεοσκοπώντας τις εφόδους και δημοσιοποιώντας τες σε δικό της κανάλι στην πλατφόρμα youtube. Ακόμα πιο επιθετική και χυδαία, αγγίζοντας τα όρια της ναζιστικής λογικής, υπήρξε η κοινή επιχείρηση Αστυνομίας-ΚΕΕΛΠΝΟ για τον «έλεγχο οίκων ανοχής», που οδήγησε στη σύλληψη 32 οροθετικών και στη δημόσια διαπόμπευσή τους με την προβολή φωτογραφιών και βίντεο ως «δημόσιος κίνδυνος υγείας». [15]

Παράδειγμα, μάλιστα αναβαθμισμένο, στρατιωτικού τύπου διαχείρισης γεγονότος αστικής αναταραχής ήταν αυτό της 6ης Δεκεμβρίου 2014. Στο πλαίσιο αλληλεγγύης στον κρατούμενο απεργό πείνας Νίκο Ρωμανό, ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων διαδήλωσε και, καταλήγοντας στην περιοχή των Εξαρχείων, συγκρούστηκε με τις αστυνομικές δυνάμεις. Οι τελευταίες, κατά την περιγραφή των χειρισμών τους στα ΜΜΕ, χρησιμοποίησαν λόγο που περιγράφει κινήσεις σε πεδίο μάχης, με όρους όπως «προέλαση», «κατάληψη εδάφους», «εναέρια κάλυψη», «εκκαθάριση της περιοχής» κ.α.

Για πρώτη φορά από την κατάργηση της χρήσης τους, χρησιμοποιήθηκαν αύρες ισραηλινής κατασκευής (υδροφόρα αστυνομικά οχήματα), οι οποίες ανέλαβαν να διασπάσουν τα οδοφράγματα και να *«φτάσουν στην πλατεία»*. Είναι ενδιαφέρον ότι υπήρξε η σκέψη της χρήσης ενός σώματος νεαρών αστυνομικών με ενδυμασία παρόμοια με αυτή των διαδηλωτών, σε μεγάλους αριθμούς, που σκοπό είχε να παρεισφρήσει στους συγκρουόμενους διαδηλωτές και να προβεί σε συλλήψεις, κατά τα πρότυπα των ***Mista'arvim*** [16]. Το εγχείρημα παρ'όλα αυτά θεωρήθηκε επικίνδυνο και οι επιτελείς απέσυραν τους μεταμφιεσμένους αστυνομικούς από το σημείο. [17]

Κυρίαρχη εικόνα στα δελτία ειδήσεων ήταν η εικόνα της υπέρυθρης κάμερας του ελικοπτέρου της ΕΛΑΣ που πετούσε πάνω από τα Εξάρχεια και κατέγραφε τις συγκρούσεις και ιδιαίτερα

διαδηλωτές που είχαν ανέβει σε ταράτσες πολυκατοικιών **μέσα σε σταυρόνημα.**

Η δημοσιογραφική φρασεολογία ήταν ενδεικτική: *«Αμέσως μόλις έπεσε η πρώτη μολότοφ από ταράτσα χθες στα Εξάρχεια η θερμική κάμερα από το ελικόπτερο της Αστυνομίας αποκάλυψε την ύπαρξη ολόκληρου αερομεταφερόμενου τάγματος αναρχικών πάνω στις κορυφές, δηλαδή στις ταράτσες, αρκετών πολυκατοικιών, σε κεντρικούς δρόμους της περιοχής.[…] αυτοί οι δρόμοι που βρίσκονται δηλαδή γύρω από την πλατεία Εξαρχείων και μέσω αυτών των δρόμων εξελίχθηκε η αστυνομική επιχείρηση για τον περιορισμό των αναρχικών και τελικά, για την εκκαθάριση της περιοχής» [18].*

Η μέσευση της εικόνας από το σκόπευτρο της υπέρυθρης κάμερας, απεκδύει ένα άτομο από τα χαρακτηριστικά του, παρουσιάζοντάς το σαν μια σκιά.

Πρόκειται για πολύ γνώριμη εικόνα από εικόνες που αναπαράγονται από πεδία μαχών, εξάλλου το εργαλείο είναι ίδιο. Η ίδια εικόνα, ηλεκτρονική και πολύχρωμη, αναπαράγεται στον κινηματογράφο και στα video games, χωρίς καμία διαφορά. Σε αυτό το θέαμα βίας, το επονομαζόμενο militainment (όρος συνδυαστικός του military και του entertainment), το υποκείμενο καθίσταται φονεύσιμο, ενώ ο θεατής εθίζεται σε μια εύπεπτη βία και αποστασιοποιείται από τον άνθρωπο-φιγούρα που στοχεύεται. Τελικά, ο άνθρωπος-περίγραμμα, ο άνθρωπος-στατιστικό σύνολο, είναι ο ιδεότυπος της κυριαρχίας για το υποκείμενο της μητρόπολης: μια ύπαρξη απογυμνωμένη από τη ζωή, που όταν απο-στρατεύεται από τους μηχανισμούς πειθάρχησης είναι ένας *νόμιμος στόχος.*

Η στρατιωτικοποίηση της ζωής στη μητρόπολη είναι μια πραγματικότητα για όλες τις δυτικές μητροπόλεις, ενώ στην Αθήνα εκδιπλώνεται με διαφορετικό τρόπο και ένταση. Σίγουρα, όμως, είναι ένα φαινόμενο που συμπληρώνει το ψηφιδωτό των μεταλλαγών που τα κινήματα δεν έχουν δώσει –και οφείλουν να δώσουν συγκροτημένα– απάντηση. Μέχρι τότε, είναι μάλλον

ασφαλές το συμπέρασμα ότι πραγματοποιείται η δυστοπική επισήμανση του Homi Bhabha για τη σχέση που μπορεί να έχει ο φόβος και ο χώρος: *Ο όρος «περιοχή» (σ.σ. «territory») απορρέει από αμφότερες τις λέξεις terra (γη) και terrare (εκφοβίζειν), εξ ου και το «territorium», το μέρος που οι άνθρωποι φοβούνται. [19]*

_____

Σημειώσεις:

[1] Stephen Graham, *Cities under Siege*, Verso 2010

[2] Βλ. Michel Foucault, *Για την Υπεράσπιση της Κοινωνίας,* εκδόσεις Ψυχογιός, 2002, σελ. 133

[3] Κορνήλιος Καστοριάδης, Τα σταυροδρόμια του λαβυρίνθου, εκδόσεις Υψιλον, σελ. 285 επ. επ.

[4] Βλ. *Διαβάζοντας την «Αστυνομική Ανασκόπηση», 1984-*2004 των Γιώργου Ματτέ, Παύλου Τριανταφύλλου και Θέμη Χαλικιά, από το συλλογικό έργο *Επιστήμες, Τεχνολογία, Ιδεολογία,* Εκδοτική Αθηνών, 2014, σελ. 133

[5] Ο.π., σελ. 135

[6] Βλ. www.bloko.gr/2017/01/blog-post_547.html

[7] Βλ. Χρήστος Φιλιππίδης, *Πόλη, Κρίση και Πυρωμένο σίδερο: Επιτελώντας την κατάσταση έκτακτης ανάγκης In Situ,* εκδόσεις Futura, 2014, σελ. 30

[8] Βλ. www.vice.com/gr/article/kbe4kx/omada-delta-via

[9] Βλ. Eyal Weizman, *μέσα από τοίχους,* εκδόσεις Τοποβόρος, 2010, σελ. 19

[10] Βλ. το ως άνω ό.π. σε Stephen Graham, ο.π., σελ. 60

[11] Βλ. Ν. 3772/2009, ΦΕΚ 112/Α'/10.7.2009, *«Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις»*

[12] Για την έννοια της εδαφοκυριαρχίας βλ. Κωστή Χατζημιχάλη, *Ζητήματα Γεωγραφίας κατάλληλα και για μη γεωγράφους,* εκδόσεις νήσος, 2016, σελ. 48

[13] Βλ. ενδεικτικά www.protothema.gr/politics/article/248707/dendias-h-anomia-kai-to-xaos-de-tha-anakopsoyn-thn-poreia-anaptykshs-/

[14] Βλ. Χρήστου Φιλιππίδη, ό.π., σελ. 36

[15] Βλ. www.enet.gr/?i=news.el.article&id=385463

[16] Ειδική μονάδα του ισραηλινού στρατού. Αποτελείται από άνδρες που εκπαιδεύονται στο να μιλάνε αραβικά, να φέρονται και να ντύνονται σαν Παλαιστίνιοι. Αναμιγνύονται σε μεγάλους αριθμούς στα πλήθη που διαδηλώνουν και διενεργούν αιφνιδιαστικές συλλήψεις.

[17] Βλ. πλάνα από τη συμβολή των οδών Στουρνάρη-Πατησίων, www.youtube.com/watch?v=ByzxaG8GGlA

[18] Γιώργος Καραϊβάζ, δελτίο ειδήσεων Αντένα, 07/12/2014

[19] Homi Bhabha, *The location of Culture,* εκδόσεις Routledge, 1994, σελ. 99

---

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20